

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ –
СУМСЬКИЙ МІСЬКИЙ ЦЕНТР ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної ради Інформаційно-методичного центру управління освіти і науки Сумської міської ради

_____ № _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ управління освіти і науки Сумської міської ради

_____ № _____

Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку
«Український сувенір»

2 роки навчання

Автор:

Фоменко Наталія Анатоліївна – керівник гуртка комунального закладу Сумської міської ради – Сумський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

Рецензенти:

Серих Л. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри теорії і методики змісту освіти комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.

Дубініна С. Б. – завідувач методичного відділу комунального закладу Сумської міської ради – Сумський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Український сувенір – це невід’ємний атрибут життя українського народу, пов’язаний з творчістю. І саме тому це ще і частина нашої культури, яку треба знати, відроджувати і розвивати відповідно до сучасних мистецьких тенденцій. Це обумовлює актуальність освітньої програми гуртка «Український сувенір». Навчальна програма відповідає вимогам національної школи, потребам сьогодення і запитам підліткового віку, передбачає вдосконалення і розвиток набутих знань та навичок в обраному напрямку. виготовлення українських сувенірів сприяє залученню вихованців до народних традицій і культури українського народу в процесі творчої діяльності.

В основу навчальної програми покладені авторські матеріали, досвід створення авторських сувенірів, напрацьовані дидактичні матеріали.

Навчальна програма реалізується у гуртку художньо-естетичного напрямку та спрямована на вихованців віком 10-16 років.

Мета програми – формування в учнів ключових компетентностей засобами гуртка «Український сувенір».

Основні завдання програми полягають у формуванні компетентностей:

пізнавальної – ознайомлення з поняттями та знаннями декоративно-ужиткового мистецтва, а саме: виготовлення українських сувенірів;

практичної – формування практичних умінь і навичок роботи з матеріалом, інструментами та обладнанням; виготовлення різноманітних виробів;

творчої – набуття досвіду власної творчої діяльності; емоційний, фізичний та інтелектуальний розвиток; задоволення потреб особистості у творчій самореалізації;

соціальної – виховання культури праці, формування дружніх стосунків, відчуття відповідальності, колективізму та взаємодопомоги; дбайливого, шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку; популяризації народних промислів.

Освітня програма передбачає 2 роки навчання:

1-й рік – основний рівень – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень.

2-й рік – основний рівень – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень.

Програма першого року навчання основного рівня передбачає ознайомлення вихованців з окремими творами різних видів декоративно-ужиткового мистецтва, формування практичних умінь і навичок роботи з інструментами та матеріалами, виготовлення сувенірів за зразком та самостійно. Здобуті вихованцями знання перевіряються під час проведення практичних робіт, підготовки та оформлення виставок.

Програма другого року навчання основного рівня спрямовує діяльність гуртка на поглиблення учнями знань про матеріали, які використовуються для

виготовлення сувенірів, удосконалення умінь і навичок роботи з інструментами і матеріалами, виготовлення сувенірів за зразком та самостійно, підготовку до участі у конкурсах. Перевірка здобутих вихованцями знань здійснюється під час виготовлення самостійних творчих робіт на підсумкових заняттях, участі у конкурсах, виставках. За умови засвоєння програми основного рівня, за результатами участі в міських, обласних, всеукраїнських виставках та конкурсах учні складають випускні іспити, презентують випускню роботу та отримують свідоцтво про позашкільну освіту.

Керівник гуртка в установленому порядку може вносити зміни до розподілу навчального часу на вивчення окремих тем програми, враховуючи рівень підготовки, вік, інтереси вихованців, стан матеріально-технічної бази закладу, в якому працюють гуртки.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО–ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	2	4
2.	Декоративно-ужиткове мистецтво	2	2	4
3.	Матеріали та інструменти для виготовлення сувенірів	2	4	6
4.	Вироби із солоного тіста	4	16	20
5.	Сувеніри до новорічних свят	2	20	22
6.	Аплікація як вид декоративно-ужиткового мистецтва	2	14	16
7.	Українська народна іграшка	4	16	20
8.	Сувеніри до весняних свят	4	12	16
9.	Обереги в житті українського народу	4	16	20
10.	Конкурсна та виставкова діяльність	-	14	14
11.	Підсумок	-	2	2
	Разом	26	118	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (4 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення зі змістом роботи гуртка. Вступний інструктаж з безпеки життєдіяльності.

Практична частина. Екскурсія по закладу позашкільної освіти.

2. Декоративно-ужиткове мистецтво (4 год.)

Теоретична частина. Найпоширеніші види декоративно-ужиткового мистецтва в Україні.

Практична частина. Екскурсія на виставку з метою ознайомлення з виробами декоративно-ужиткового мистецтва.

3. Матеріали та інструменти для виготовлення сувенірів (6 год.)

Теоретична частина. Різновиди інструментів та матеріалів.

Практична частина. Виготовлення шаблонів голочниці. Виготовлення голочниці.

4. Вироби із солоного тіста (20 год.)

Теоретична частина. Рецепти приготування солоного тіста. Способи виготовлення виробів із солоного тіста та основні прийоми розпису фарбами.

Практична частина. Приготування солоного тіста і ліплення найпростіших елементів та сувенірів. Виготовлення виробів для оформлення оберегів. Ліплення сувеніру «Підкова». Ліплення сувеніру «Коса». Ліплення сувеніру «Чайник». Виготовлення сувенірів та подарунків. Декорування виробів із солоного тіста. Розпис фарбами виробів із солоного тіста.

5. Сувеніри до новорічних свят (22 год.)

Теоретична частина. Новорічні свята в житті українського народу.

Практична частина. Виготовлення сувенірів з паперу, а саме витинанок: «Сніжинка», «Янгол». Виготовлення новорічних листівок. Виготовлення новорічних сувенірів. Підготовка матеріалів для виготовлення букетів та композицій до новорічних свят. Виготовлення новорічних композицій. Розробка ескізів та виготовлення шаблонів іграшки-сувеніра символу року. Виготовлення іграшки-сувеніра символу року. Оформлення виставки творчих робіт вихованців. Екскурсія на виставку новорічних букетів та композицій.

6. Аплікація як вид декоративно-ужиткового мистецтва (16 год.)

Теоретична частина. Аплікація як вид декоративно-ужиткового мистецтва.

Практична частина. Виготовлення аплікації з паперу за зразком. Оформлення та оздоблення аплікації. Виготовлення святкових листівок. Вибір сюжету та розробка ескізу аплікаційної роботи з тканини. Підготовка шаблонів і матеріалів. Виготовлення аплікаційної роботи та її оздоблення. Виготовлення колективної роботи.

7. Українська народна іграшка (20 год.)

Теоретична частина. Історія розвитку іграшки. Національні традиції виготовлення народної іграшки в Україні.

Практична частина. Виготовлення іграшки з ниток. Оздоблення іграшки з ниток. Виготовлення народної іграшки з текстильних матеріалів. Оздоблення народної іграшки з текстильних матеріалів. Виготовлення народної ляльки з текстильних матеріалів. Оздоблення народної ляльки з текстильних матеріалів.

Виготовлення традиційної ляльки-мотанки. Виготовлення самостійних творчих робіт.

8. Сувеніри до весняних свят (16 год.)

Теоретична частина. Весняні свята в житті українського народу.

Види декорування яєць.

Практична частина. Декоративне оформлення великоднього яйця в техніці «мозаїчна аплікація». Виготовлення крапанок. Виготовлення писанок. Виготовлення сувенірів до Великодня. Виготовлення великодніх композицій. Оформлення виставки творчих робіт вихованців.

9. Обереги в житті українського народу (20 год.)

Теоретична частина. Обереги в житті українського народу. Матеріали, які використовуються для виготовлення оберегів.

Практична частина. Екскурсія до музею. Розробка ескізу іграшки «Домовик». Підготовка шаблонів та розкрій деталей. Виготовлення іграшки «Домовик». Оздоблення іграшки «Домовик». Виготовлення оберегу «Мішок достатку». Виготовлення оберегу «Підкова». Виготовлення самостійних творчих робіт.

10. Конкурсна та виставкова діяльність (14 год.)

Практична частина. Виготовлення та підготовка творчих робіт до участі у конкурсах та виставках.

11. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків роботи вихованців гуртка. Виставка творчих робіт вихованців.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- найпоширеніші види декоративно-прикладного мистецтва;
- види інструментів та матеріалів, необхідних для виготовлення сувенірів;
- правила техніки безпеки під час роботи з інструментами;
- рецепти приготування солоного тіста;
- техніку виконання та декорування сувенірів із солоного тіста;
- основні прийоми розпису фарбами готових виробів із солоного тіста;
- українські традиції святкування новорічних та Великодніх свят;
- техніку виготовлення букетів та композицій;
- історію виникнення, призначення та різновиди вітальних листівок;
- технологію виготовлення вітальних листівок;
- вимоги до оформлення творчих робіт;
- правила безпечної роботи;
- види орнаментованих яєць;

- роль оберегів у житті українців;
- матеріали, які використовуються для виготовлення оберегів.

Вихованці мають вміти:

- працювати з інструментами та матеріалами;
- готувати солоне тісто;
- володіти техніками ліплення сувенірів із солоного тіста;
- декорувати сувеніри із солоного тіста;
- готувати природні матеріали для виготовлення творчих робіт;
- виготовляти букети та композиції;
- підбирати матеріали для виготовлення оберегів;
- виготовляти обереги та декорувати їх;
- дотримуватися правил техніки безпеки в роботі з різними матеріалами та інструментами.

Вихованці мають набути досвід:

- в роботі з різними матеріалами та інструментами;
- самостійної діяльності на гурткових заняттях;
- використання набутих знань у повсякденному житті;
- підготовки творчих робіт для участі у конкурсах та виставках.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	2	4
2.	Українська народна іграшка із тканини	4	8	12
3.	М'яка іграшка	2	10	12
4.	Сувеніри із солоного тіста	2	8	10
5.	Новорічні та різдвяні сувеніри	4	16	20
6.	Виготовлення вітальних листівок	4	8	12
7.	Аплікація із соломи	2	14	16
8.	Великодній сувенір	4	14	18
9.	Народні обереги	2	20	22
10.	Конкурсна та виставкова діяльність	-	16	16
11.	Підсумок	-	2	2
	Разом	26	118	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (4 год.)

Теоретична частина. Мета і зміст роботи гуртка. Вступний інструктаж з безпеки життєдіяльності.

Практична частина. Екскурсія до ботанічного саду.

2. Українська народна іграшка із тканини (12 год.)

Теоретична частина. Народні традиції виготовлення іграшки із тканини. Види та правила оздоблення іграшок.

Практична частина. Виготовлення та оздоблення текстильної іграшки «Янгол». Виготовлення та оздоблення ляльки-мотанки «Подорожниця».

Виготовлення ляльки-мотанки «Берегиня». Оздоблення ляльки-мотанки «Берегиня».

3. М'яка іграшка (12 год.)

Теоретична частина. М'яка іграшка, її види.

Практична частина. Виконання ескізу іграшки. Виготовлення шаблонів та вибір матеріалів для виготовлення іграшки. Розкрій деталей іграшки. Виготовлення іграшки. Оздоблення іграшки.

4. Сувеніри із солоного тіста (10 год.)

Теоретична частина. Сувеніри із солоного тіста.

Практична частина. Виготовлення сувенірів та подарунків. Виготовлення виробів для оформлення об'ємних композицій. Виготовлення об'ємних композицій. Оздоблення виробів.

5. Новорічні та різдвяні сувеніри (20 год.)

Теоретична частина. Народні традиції оздоблення житла на Новий рік та різдвяні свята. Варіанти виготовлення підвісних декоративних конструкцій із соломи.

Практична частина. Підбір матеріалів для виготовлення новорічних букетів та композицій. Виготовлення новорічних букетів та композицій. Підготовка необхідних матеріалів та соломи до роботи. Виготовлення різдвяних «павуків». Оздоблення різдвяних «павуків». Виготовлення самостійних творчих робіт вихованців. Оформлення виставки творчих робіт вихованців. Екскурсія на виставку новорічних букетів та композицій.

6. Виготовлення вітальних листівок (12 год.)

Теоретична частина. Історія виникнення вітальних листівок. Техніки виконання вітальних листівок.

Практична частина. Замальовка ескізів вітальних листівок. Виготовлення вітальних листівок за зразком. Виготовлення вітальних листівок до святкових дат. Виготовлення самостійних творчих робіт вихованців.

7. Аплікація із соломи (16 год.)

Теоретична частина. Технологія виготовлення аплікації із соломи.

Практична частина. Вибір малюнка. Виконання ескізу аплікації. Розподіл малюнка по частинах. Нарізання та сортування соломи. Розпарювання та прасування соломи. Виготовлення аплікації. Оформлення аплікації.

8. Великодній сувенір (18 год.)

Теоретична частина. Великодній сувенір. Символіка української писанки.

Практична частина. Виготовлення зразків орнаментованих яєць. Замальовки ескізів писанок із символікою Слобожанщини. Виготовлення писанок із символікою Слобожанщини. Виготовлення великодніх сувенірів. Виготовлення великодніх композицій. Виготовлення самостійних творчих робіт. Оформлення виставки творчих робіт.

9. Народні обереги (22 год.)

Теоретична частина. Українські народні обереги.

Практична частина. Вибір матеріалів та інструментів необхідних для виготовлення оберегів. Підготовка матеріалів до роботи. Виготовлення оберегів: «Сімейний оберіг», «Коса-домовушка», «Лапоть», «Оберіг-плетінь», «Українська хата», «Вінок». Виконання виставкових робіт. Оформлення виставки творчих робіт.

10. Конкурсна та виставкова діяльність (16 год.)

Практична частина. Виготовлення та підготовка творчих робіт до участі у конкурсах та виставках.

11. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків роботи вихованців гуртка. Виставка творчих робіт вихованців.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- види інструментів та матеріалів, необхідних для виготовлення сувенірів;
- рецепти приготування солоного тіста;
- техніку виконання та декорування сувенірів з солоного тіста;
- українські традиції святкування новорічних свят;
- техніку виготовлення букетів та композицій;
- історію виникнення, призначення та різновиди вітальних листівок;
- технологію виготовлення вітальних листівок;
- види соломи, що застосовується в аплікації;
- технологію обробки соломи;
- технологію виготовлення аплікації із соломи;

- технологію виготовлення солом'яних конструкцій;
- вимоги до оформлення творчих робіт;
- роль писанки в житті українського народу;
- види орнаментованих яєць;
- технологію виготовлення оберегів;
- правила безпечної роботи з матеріалами та інструментами.

Вихованці мають вміти:

- працювати з інструментами та матеріалами;
- виготовляти шаблони народної та м'якої іграшок;
- виготовляти іграшки-сувеніри;
- володіти техніками ліплення сувенірів із солоного тіста;
- декорувати сувеніри із солоного тіста;
- виготовляти букети та композиції;
- виготовляти вітальні листівки до свят;
- готувати природні матеріали до роботи;
- застосовувати різні прийоми виготовлення «павуків»;
- готувати соломку до роботи;
- виготовляти аплікацію з соломи за зразком та самостійно;
- підбирати орнаменти для писанок;
- створювати ескізи писанок;
- декоративно оформляти великодні яйця;
- виготовляти обереги та декорувати їх;
- виготовляти сувеніри на задану тему, застосовуючи ескіз і замальовки;
- дотримуватися правил техніки безпеки в роботі з різними матеріалами та інструментами.

Вихованці мають набути досвід:

- самостійної діяльності на гурткових заняттях;
- творчого підходу до виконання робіт;
- формування дружніх стосунків у колективі;
- організації безпечної праці;
- використання набутих знань у повсякденному житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воропай О. Звичаї нашого народу / О. Воропай – К.: Оберіг, 1993. – 210 с.
2. Данилюк Н. Т. Українська хата / Н.Т. Данилюк – К.: Наукова думка, 1991. – 170 с.
3. Данченко Л. О. Народна іграшка / Данченко Л.О. – К.: Мистецтво, 1993. – 256 с.
4. Лобачевская О. А. Плетение из соломки / О. А. Лобачевская – Культура и традиции, 2000. – 208 с.
5. Лобачевская О. А., Кузнецова І.М. Возьми простую соломку/ О. А. Лобачевская – Минск.: Полымя, 1988. – 142 с.
6. Манько В. Світ у писанках Тараса Городецького / В. Манько – Львів: Свічадо, 2009. – 130 с.
7. Манько В. Українська народна писанка / В. Манько – Львів: Свічадо, 2005. – 80 с.
8. Мистецтво України. 1991 – 2003: Альбом. – К: Мистецтво, 2003. – 416 с.
9. Поклавський О. Природа, фантазія, творчість / О. Поклавський – К.: Веселка, 1976. – 90 с.
10. Репіленко Л. Аплікація з природного матеріалу. Обслуговуюча праця 8-11 кл. / Людмила Репіленко – Т.: Підручники і посібники, 2005. – 95 с.
11. Скляренко В. М. Українські традиції і звичаї / В. М. Скляренко, – Харків: Фоліо, 2008. – 95 с.
12. Скуратівський В. Дідух: Свята українського народу / В. Скуратівський – К.: Освіта, 1995 – 272 с.
13. Українська народна іграшка: Каталог. – К.: Видавничий дім «Стилос», 2006. – 48 с.
14. Федотов Г. Сухі трави / Г. Федотов – М: Аст. Пресс, 1997. – 206 с.
15. Ханников А.А. Художественное плетение из лозы, соломы, рогоза, камыша, бересты / А. А. Ханников – Ростов-на-Дону: Фенікс, 2007. – 64 с.
16. Хоменко В. А. Лучшие поделки / В. А. Хоменко – Харьков, Белгород: Клуб семейного досуга, 2009. – 93 с.
17. Шептуля А.Э. Обереги своими руками: укрась и защити свой дом / А. Э. Шептуля – М.: Эксмо, 2008. – 64 с.